

FUNDARGERÐ

SKJALALYKILL	VERKHEITI	
7852-002-FUN-026-V01	Svæðisskipulag Suðurlandis 2022 - 2042	
DAGS. / TÍMI FUNDAR	VERKKAUPI	
23.10.2023	SASS	
NR. FUNDAR	FUNDAREFNI	
26	Yfirferð yfir ábendingar og athugasemdir frá Skipulagsstofnun við tillögu til auglýsingar; svæðisskipulag ásamt fylgiritum, umhverfismatsskýrslu og landslagsgreiningu	
FUNDARGERÐ	FUNDARBOÐARI	FUNDARSTAÐUR
25.10.2023 HB/BG	SASS	Fjarfundur
FUNDARMENN	SVEITARFÉLAG / FYRIRTÆKI	
Arnar Freyr Ólafsson	Sveitarfélagið Árborg	
Nanna Jónsdóttir,	Ásahreppur	
Helgi Kjartansson, Guðrún S. Magnúsdóttir	Bláskógabyggð	
Haraldur Þór Jónsson	Skeiða- og Gnúpverjahreppi	
Björn Kristinn Pálmarsson	Grímsnes- og Grafningshr.	
Halldóra Hjörleifsdóttir, Jón Bjarnason	Hrunamannahreppur	
Elín Heiða Valsdóttir, Jóhannes Gissurarson	Skaftárhreppur	
Anton Kári Halldórsson, Þóra Björg Ragnarsdóttir	Rangárþing eystra	
Gunnar Aron Ólafsson	Rangárþing ytra	
George Frumuselu	Mýrdalshreppur	
Vigfús Þór Hróbjartsson	UTU	
Hrafnhildur Brynjólfsson	Verkfræðistofan EFLA	
Bjarni Guðmundsson	SASS	
Dreifing	Fyrirtæki	
Bjarni Guðmundsson	SASS	
Fundarskjöl	Næsti fundur	
Tillaga að svæðisskipulagi Suðurlandis með fylgiritum; umhverfismatsskýrslu og skýrslu um landslagsgreiningu. Minnisblað með yfirferð svæðisskipulagsnefndar yfir ábendingar og athugasemdir Skipulagsstofnunar.	Ekki dagsettur	

Dagskrá og efni fundar

Engar athugasemdir hafa borist við fundargerð 25. fundar og telst hún samþykkt.

1. Tillaga að svæðisskipulagi til auglýsingar

Fyrir fundinum lágu eftirtalin uppfærð gögn eftir yfirferð í kjölfar athugunar Skipulagsstofnunar á gögnunum fyrir auglýsingu:

- Svæðisskipulag Suðurrhálendis 2022-2042, greinargerð. Tillaga til auglýsingar dags 05.05.2023, uppfærð 23.10.2023.
- Fylgirit svæðisskipulagsins:
 - Svæðisskipulag Suðurrhálendis 2022-2042. Forsendur og umhverfismatskýrsla. Tillaga í auglýsingu, dags. 05.05.2023, uppfærð 23.10.2023.
 - Svæðisskipulag Suðurrhálendis 2022-2042. Landslagsgreining og mat á verndargildi, dags 05.05.2023
- Minnisblað með yfirferð svæðisskipulagsnefndar á umsögn Skipulagsstofnunar, dags 23.10.2023.

Svæðisskipulagsnefnd hefur yfirfarið umsögn Skipulagsstofnunar og gert breytingar á gögnum svæðisskipulagsins í kjölfar hennar. Skipulagsstofnun verður upplýst um þær breytingar sem gerðar hafa verið á tillögnum í kjölfar umsagnar hennar. Engin breyting er gerð á stefnu svæðisskipulagsins en víða er skerpt á umfjöllun í greinargerð og umhverfisskýrslu í samræmi við umsögn Skipulagsstofnunar. Helstu breytingar eru þessar:

Svæðisskipulag – greinargerð.

- Kafli 3.1.1. Skerpt er á umfjöllun um samræmi stefnu um stofnvegi við landsskipulagsstefnu – sjá umfjöllun undir *Til skýringar*.
- Tákn á kortum sem sýna þjónustustaði er breytt.
- Textaviðbót í kafla 7.3. um áhrif svæðisskipulags á aðalskipulag.
- Bætt í myndatexta við nokkur kort að þau séu til skýringar.

Umhverfisskýrsla.

- Nýr kafli 2.2. til að koma til móts við ósk um uppl. um áhrif stefnu svæðisskipulagsins á víðerni skv. kortlagningu og viðmiðum Höfn 2017.
- Ný mynd 3. sem sýnir afmörkun svæðisskipulagsins með þjóðlendumörkum til suðurs og afmörkun svæðisskipulags miðhálendisins 2015 til samanburðar.
- Nýr kafli, 2.5.3, með forsendum til að undirbyggja tillögu um breytingar á flokkun þjónustustaða.
- Kafli 5.1. Viðbætur til að bregðast við ósk um að skerpt væri á umfjöllun um þjónustustaði og vegi í umhverfismati áætlunarinnar.
- Kafli 6, tillaga um vöktun, til að meta áhrif stefnu um stofnvegi á víðerni þegar kortlagning víðerna í samræmi við náttúruverndarlög verður tilbúin, en hún átti að vera tilbúin 1. júní 2023, og þegar hönnunarviðmið liggja fyrir um vegi á miðhálendinu.

Svæðisskipulagsnefnd samþykkir uppfærð gögn og minnisblað (sjá viðauka við fundargerð) með viðbrögðum við ábendingum og athugasemdum Skipulagsstofnunar.

Svæðisskipulagsnefnd samþykkir að tillagan og fylgigögn hennar verði auglýst nú þegar athugun Skipulagsstofnunar er lokið og öll sveitarfélögin sem að svæðisskipulaginu standa hafa samþykkt auglýsingu þess.

2. Hvítbók um skipulagsmál

Hvítbók um skipulagsmál. Drög að landsskipulagsstefnu til 15 ára og aðgerðaráætlun til fimm ára, eru nú kynnt í samráðsgátt stjórnvalda.

Svæðisskipulagsnefnd hefur ábendingar vegna hvítbókarinnar og umfjöllun hennar um víðerni, þjónustustaði og vegakerfi Suðurlandshálendis.

Nr. 12. Kortlagning víðerna.

Samkvæmt náttúruverndarlögum átti kortlagning víðerna að vera lokið 1. júní í ár. Það eru mikil vonbrigði að henni sé ekki lokið og metnaðarleysi að setja fram markmið um að ljúka kortlagningunni á tímabilinu 2024-2026. Það er óásættanlegt, því á meðan eru engin skýr viðmið og kortlagning til að miða við í skipulagsgerð.

- Farið er fram á að lokið verði við viðmið og kortlagningu víðerna á árinu 2024.

Nr. 6. Stefnumótun um vegakerfi miðhálendisins.

- Tekið er undir markmið hvítbókar um bætt aðgengi að miðhálendinu, sem er í samræmi við stefnu í tillögu að svæðisskipulagi Suðurlandshálendis um að bætt stofnvegi.

Kafli 7. Framfylgd landsskipulagsstefnu. Kafli 7.3. Markmið um samkeppnishæft atvinnulíf. Áhersla g. Skipulag og uppbygging ferðaþjónustu gæti að varðveislu þeirra gæða sem hún byggist á.

Bent er á ósamræmi milli flokkunar og staðsetningar þjónustustaða á Suðurlandshálendi milli hvítbókar og tillögu að svæðisskipulagi Suðurlandshálendis sem Skipulagsstofnun hefur fengið til athugunar og svæðisskipulagsnefnd undirbýr nú að auglýsa. Flokkun þjónustustaða í Hvítbók byggir á gömlum upplýsingum og er þar sama og óbreytt frá Svæðisskipulagi miðhálendis 2015, sem nú er úr gildi fallið. Í svæðisskipulagi Suðurlandshálendis eru tillögur að breytingum á þjónustustöðum og eru þær breytingar fram settar í kjölfarið á rýni sveitarfélaganna á þessum stöðum. Markmiðið með breytingunum er annars vegar að draga úr áætluðu umfangi með því að færa staði niður um flokk, og hins vegar að uppfæra þá staði sem sveitarfélögin meta, út frá stefnu sinni og þeirri uppbyggingu sem er á stöðunum í dag, að eigi að fara upp um flokk.

- Svæðisskipulagsnefnd fer fram á að eftirtaldar breytingar verði gerðar á flokkun þjónustustaða m.t.t. stefnu í tillögu að svæðisskipulagi fyrir Suðurlandshálendi.
 - Hólaskógur og Hrauneyjar verði færðar niður um flokk úr jaðarmiðstöð í hálendismiðstöð.
 - Háumýrar verði færðar niður um flokk úr hálendismiðstöð í fjallasel
 - Sex skálasvæði færast niður um flokk og verða fjallasel.
 - Geldingafell verði skálasvæði, en það er nýtt svæði.
 - Fjögur fjallasel færast upp um flokk og verði skálasvæði; Blágil, Áfangagil, Emstrur/Botnar, Svartárbotnar/Gíslaskáli.
 - Húsadalur/Markarfljót færast upp úr flokki skálasvæða í hálendismiðstöð.

MINNISBLAÐ

Svæðisskipulag Suðurlandis 2022-2042, tillaga til auglýsingar

Viðbrögð og viðbætur eftir athugun Skipulagsstofnunar fyrir auglýsingu. Yfirfarið á fundi svæðisskipulagsnefndar 23. október 2023.

Ábendingar og athugasemdir

NR.	EFNISATRÍÐI ÁBENDINGA	SVÖR SVÆÐISSKIPULAGSNEFNAR
1	<p>Hvítbók um skipulagsmál og aðgerðaáætlun Innviðaráðherra hefur kynnt áherslur sínar við endurskoðun landsskipulagsstefnu í Hvítbók um skipulagsmál og aðgerðaáætlun til fimm ára. Gert er ráð fyrir að þingsályktunartillaga um landsskipulagsstefnu verði samþykkt á Alþingi snemma árs 2024.</p> <p>Í hvítbók er að finna sambærilegar áherslur og aðgerðir og fyrir eru í gildandi landsskipulagsstefnu varðandi ferðaþjónustumannvirki, stefnumörkun um vegakerfi miðhálandis og kortlagningu víðerna. Skipulagsstofnun hvetur svæðisskipulagsnefnd til þess að horfa til þessara áherslna við mótun stefunnar. Að loknum þeim aðgerðum sem tilgreindar eru í aðgerðaáætlun landsskipulagsstefnu verður tekin afstaða til þess hvort landsskipulagsstefna verður uppfærð.</p>	<p>Það er mat svæðisskipulagsnefnar að ábendingin kalli ekki á breytingu á framlögðum gögnum.</p> <p>Svæðisskipulagsnefnd hvetur Skipulagsstofnun og Innviðaráðherra til þess að horfa til áherslna sveitarfélaganna varðandi ferðaþjónustumannvirki og við stefnumörkun um vegakerfi miðhálandisins við mótun Landsskipulagsstefnu. Gert er ráð fyrir að svæðisskipulagið verði samþykkt af sveitarfélögumum snemma árs 2024. Áherslur sveitarfélaganna hafa legið ljósar fyrir frá því vinnslutillaga var kynnt.</p> <p>Svæðisskipulagsnefnd auglýsir eftir kortlagningu víðerna til að miða við stefnumörkun sína, en slík kortlagning átti skv. náttúruverndarlögum að liggja fyrir 1. júní í ár.</p>
2	<p>Afmörkun miðhálandis og skipulagssvæðið Í landsskipulagsstefnu er stefna um skipulagsmál á miðhálandinu miðuð við afmörkun miðhálandisins eins og hún var skilgreind í svæðisskipulagi miðhálandis Íslands 2015 en hún miðaðist við línu á milli heimalanda og afrétta. Í svæðisskipulagstillögunni kemur fram að mörk svæðisskipulagsins miðist við þjóðlendumörk til suðurs. Skipulagsstofnun bendir á að gera þarf grein fyrir afmörkun svæðisskipulagsins og afmörkun miðhálandis á skýringarmynd til að varpa ljósi á þann mun sem er á afmörkuninni. Jafnframt þarf að greina frá því hvort svæðisskipulagsnefnd sé með stefnunni að leggja til breytta afmörkun miðhálandis í viðkomandi sveitarfélögum sbr. það sem segir í landsskipulagsstefnu að sveitarstjórnir geta lagt til breytingar á markalínu miðhálandisins við endurskoðun aðalskipulags, enda feli breytingin í sér að endurskoðuð markalína afmarki betur náttúrufarslega heild hálandisins.</p>	<p>Brugðist er við ábendingunni með því að birta kort sem sýnir afmörkun svæðisskipulags Suðrhálandis skv. þjóðlendumörkum til suðurs og afmörkun miðhálandisins, eins og hún var skilgreind í svæðisskipulagi miðhálandis Íslands árið 2015, í umhverfisskýrslu í kafla 2.1.1. Þjóðlendum.</p> <p>Sveitarfélögin eru ekki að leggja til breytta afmörkun miðhálandisins sem kennd er við svæðisskipulag miðhálandis Íslands 2015.</p>
3	<p>Þýðing korta og skýringarmynda Stefna svæðisskipulagsins er sett fram í greinargerð og á kortum (myndum) sem sýna stefnu svæðisskipulagsins að því er fram kemur í skýringartexta með þeim t.a.m. við mynd 2 sem sýnir stefnu svæðisskipulagsins um flokkun vega og mynd 3 sem sýnir stefnu svæðisskipulagsins um flokkun þjónustustaða ferðamanna. Í 7. kafla um framfylgd svæðisskipulagsins kemur fram að stefna um nýja vegi og þjónustusvæði kalli á breytingar á svæðisskipulaginu.</p> <p>Í gr. 3.5.1 í skipulagsreglugerð segir: Svæðisskipulag skal sett fram í skipulagsgreinargerð og eftir atvikum á þemauppráttum. Skipulagsstofnun mælir með að skýringarkort í tillögunni verði sett fram með skematískum hætti enda er ekki um að ræða nákvæma staðsetningu vega eða mannvirkjavæða líkt og fram kemur í greinargerð á bls. 59. Þannig verði gerð grein fyrir stefnunni í texta en ekki gerð grein fyrir vegum og þjónustusvæðum með jafn nákvæmum hætti og gert er á myndunum. Hafa má framsetningu skýringarmynda í Svæðisskipulagi Höfuðborgarsvæðisins til hliðsjónar.</p>	<p>Í myndatexta við mynd 2 sem sýnir stefnu svæðisskipulagsins um flokkun vega er skýrt að ekki sé um að ræða nákvæma staðsetningu vega og er bætt við rauðum texta til frekari áréttingar:</p> <p><i>“Flokkun vega á hálandinu. Vegir eru sýndir í megindráttum þar sem þeir eru í dag og getur lega þeirra breyst við nánari útfærslu (hönnun). Kortið sýnir stefnu svæðisskipulagsins um flokkun vega og er birt til skýringar.”</i></p> <p>Í myndatexta við mynd 3, sem sýnir stefnu svæðisskipulagsins um flokkun þjónustustaða er skýrt að ekki sé um að ræða nákvæma staðsetningu og er bætt við rauðum texta til frekari áréttingar:</p> <p><i>“Flokkun þjónustustaða ferðamanna í svæðisskipulaginu. Kortið sýnir stefnu svæðisskipulagsins um flokkun þjónustustaða ferðamanna, það er birt til skýringar og staðsetning þjónustustaða er ekki nákvæm.”</i></p>

4	<p>Aðrar ábendingar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mælt er með að tákni fyrir þjónustustaði á hálendinu séu sett fram með sama hætti og gert er í landsskipulagsstefnu og í hvítbók. • Stefna svæðisskipulagsins gæti kallað á endurskoðun flokkunar vega í náttúru Íslands í sveitarfélögum sem að því standa. 	<p>Táknnum fyrir þjónustustaði hefur verið breytt þannig að þeir eru settir fram með sama hætti og gert er í landsskipulagsstefnu og hvítbók.</p> <p>Meðfylgjandi setningu er bætt við í kafla 7.3. Áhrif á aðalskipulag:</p> <p><i>„Stefna svæðisskipulagsins gæti kallað á endurskoðun flokkunar vega í náttúru Íslands í sveitarfélögum sem að því standa, samhliða endurskoðun aðalskipulags.“</i></p>
EFNISATRIDI ATHUGASEMDA		SVÖR SVÆÐISSKIPULAGSNEFNDAR
5	<p>Frávik frá samgönguáætlun</p> <p>Stefna um að skilgreina Sprengisandsleið vestan Kvíslaveitna sem stofnveg samræmist ekki gildandi Samgönguáætlun 2020-2034. Gera þarf grein fyrir þessu ósamræmi í tillögunni og færa rök fyrir því.</p>	<p>Það er mat svæðisskipulagsnefndar að ábendingin kalli ekki á breytingu á gögnum.</p> <p>Fjallað er um Sprengisandsleið og samræmi legu hans við áætlanir í kafla 3.1.1. í undirkaflanum <i>Til skýringar</i>. Þar kemur fram að gert sé „ráð fyrir að norðurhluti vegarins liggja vestan Kvíslaveitu eins og í nýlegu aðalskipulagi Ásahrepps. Vegurinn mun á þessum stað fylgja í ríkara mæli þegar uppbyggðum vegi og skerða minna víðerni en uppbyggður vegur á núverandi leið. Núverandi leið fer yfir í flokka landsvega.“</p> <p>Við yfirferð ábendinga og athugasemda Skipulagsstofnunar var farið yfir Samgönguáætlun 2020-2034 en ekki er að sjá að legu Sprengisandsleiðar sé skilgreind í þeirri áætlun. Ábendingin leiðir því ekki til breytinga á tillögunni.</p> <p>Skilgreining Sprengisandsleiðar vestan Kvíslaveitu er í samræmi við staðfest aðalskipulag Ásahrepps frá árinu 2022, eins og áður sagði. Vert er að geta þess hér að í umsögn Vegagerðarinnar frá 31.3.2022 um heildarendurskoðun aðalskipulags Ásahrepps voru ekki gerðar frekari athugasemdir við legu Sprengisandsleiðar (F-26). Sjá:</p>

		<p>Umsögn vegna heildar endurskoðunar á aðalskipulagi Ásahrepps 2020-2032.</p> <p>Vísað er í undangengið samráðsferli og fjarfund þann 23. mars sl.</p> <p>Vegagerðin gerir ekki frekari athugasemdir við legu Sprengisandsleiðar (F-26) innan Ásahrepps að öðru leyti en því að óskað er eftir að svigrúm verði tryggt í aðalskipulagi hvað varðar nákvæmni legu vegarins. Jafnframt er tekið fram að ákvörðun um framkvæmdir á þessari leið eru háðar nánari ferli þar að lútandi.</p> <p>Svæðisskipulagsnefnd gætir samræmis við aðalskipulag Ásahrepps um legu Sprengisandsleiðar, en vill einnig benda á að uppbygging F26 í núverandi legu myndi skerða víðerni meir en með því að fara vestan Kvíslaveitu.</p>
6	<p>Að mati Skipulagsstofnunar er tilefni til að skerpa betur á umfjöllun um það hvernig stefna svæðisskipulagsins um stofnvegi á hálendinu samræmist markmið landsskipulagsstefnu varðandi verndun víðerna, náttúrgæða og landslagshelda. Sömuleiðis þarf að gera betur grein fyrir því hvernig stefna um bætt aðgengi að miðhálendinu samræmist framangreindum markmiðum landsskipulagsstefnu og markmiðum hennar um að viðhalda óbyggðaupplifun svæðisins sbr. einnig umsögn Náttúrufræðistofnunar varðandi þetta en stofnunin telur að meiri og tíðari umferð muni hafa neikvæð áhrif á óbyggðaupplifun. Einnig kemur fram í umsögn Umhverfisstofnunar að uppbyggður vegur um Friðland að Fjallabaki stangist á við verndarmarkmið svæðisins og komi til með að hafa áhrif á upplifun gesta.</p>	<p>Í kafla 3.1.1. er skert á umfjöllun um samræmi milli tillögu svæðisskipulags Suðurhálendis og markmiða landsskipulagsstefnu um verndun víðerna, náttúrugæða og landslagshelda undir kaflanum <i>Til skýringar</i>. Eftirfarandi texta er bætt þar við.</p> <p><i>...Þá eru bættir vegir á hálendinu öryggisatriði og á það t.a.m. við um Fjallabaksleið nyrðri sem hefur ríkt öryggishlutverk ef vegir teppast sunnan jökla.</i></p> <p><i>- Stefna um stofnvegi felur m.a. í sér að Kjalvegur, Sprengisandsleið og Fjallabaksleið nyrðri vestan Landmannalauga verði hóflega uppbyggðir sumarvegir með slitlagi. Það er mat sveitarfélaganna að slík stefna sé í samræmi við gildandi Landsskipulagsstefnu um að „viðhald og frekari uppbygging samgöngukerfis á hálendinu stuðli að góðu aðgengi að hálendinu og jafnvægi milli ólíkra ferðamáta.“ Stefna svæðisskipulagsins er einnig í samræmi við markmið um bætt aðgengi sbr. markmið um „að þróa stefnu um samgöngur á miðhálendinu m.t.t. bættis aðgengis og orkuskipta“ sem finna má í drögum Innviðaráðuneytisins að hvítbók um skipulagsmál sem kynnt var í sept-okt 2023.</i></p> <p><i>- Í samræmi við landsskipulagsstefnu um að lágmarka áhrif af stefnu um stofnvegi á víðerni og óbyggðaupplifun eru sett ákvæði um að hönnunarhraði taki mið af því að hægt sé að tryggja góða aðlögun að landslagi, hönnun vega taki mið af landslagsvernd og svæðum með hátt verndargildi og að mannvirki hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun.</i></p> <p><i>- Fram hafa komið ábendingar í skipulagsferlinu um að stefna um hóflega uppbyggðu stofnvegi með slitlagi muni auka umferð og hafa neikvæð áhrif t.a.m. á</i></p>

		<p><i>óbyggðaupplifun, náttúrugæði og víðerni. Dregið er úr áhrifum af stefnu um stofnvegi með ákvæðum um að mannvirki hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun og verkefni sem felur í sér að móta hönnunarviðmið fyrir hálendisvegi sem skv. stefnunni taki mið af aðstæðum í óbyggðum og lítt snortinni náttúru.</i></p> <p>Það er ekki markmið sveitarfélaganna að stofnvegir á Suðrhálendi séu illfærir og myndi farartálma. Þvert á móti þá taka sveitarfélögin undir með gildandi landsskipulagsstefnu þar sem segir að „<i>frekari uppbygging samgöngukerfis á miðhálandinu stuðli að góðu aðgengi að hálandinu og jafnvægi milli ólíkra ferðamáta</i>“ og með hvítbók um skipulagsmál, með drögum að landsskipulagsstefnu, þar sem sett er markmið um „<i>að þróa stefnu um samgöngur á miðhálandinu m.t.t. bættis aðgengis og orkuskipta</i>“.</p>
7	<p>Kortlagning víðerna</p> <p>Þau viðmið um skerðingu á víðernum sem sett eru fram í landsskipulagsstefnu byggja á skýrslu sem unnin var fyrir Skipulagsstofnun og Áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða (Rammaáætlun) af Rannsóknarsetri Háskóla Íslands á Höfn árið 2017. Þar eru settar fram tillögur að aðferðafræði fyrir kortlagningu víðerna á miðhálandi Íslands.</p> <p>Í svæðisskipulagstillögunni kemur fram á bls. 22 í umhverfismatsskýrslu að í tillögunni sé horft til viðmiða sem sett eru fram í nýjustu kortlagningu frá Rannsóknarsetri Háskóla Íslands, þ.e. skýrslu um óbyggð víðerni sem unnin var árið 2021 fyrir Rammaáætlun.</p> <p>Munurinn á skerðingaráhrifum samkvæmt viðmiðum í þessum skýrslum felst í því að í skýrslu frá 2017 og þar með í landsskipulagsstefnu er miðað við að óuppbyggðir vegir skerði víðerni um 3 km en slíkir vegir skerða ekki víðerni samkvæmt skýrslu frá 2021.</p> <p>Í gildandi Landsskipulagsstefnu er gert ráð fyrir að mannvirki og umferð um hálendið skerði víðerni og önnur sérkenni og náttúrugæði hálendisins sem minnst. Áhrif stefnu svæðisskipulags á víðerni eru neikvæð í samanburði við núverandi ástand, einkum vegna stefnu um að stofnvegir verði að jafnaði uppbyggðir og með bundnu slitlagi. Í umhverfismati áætlunarinnar þarf að fjalla með nánari hætti um áhrif stefnunnar á víðerni í samanburði við núverandi ástand og leggja fram viðeigandi mótvægisáðgerðir og vöktun.</p>	<p>Bætt er í umhverfisskýrslu umfjöllun um víðerni skv. kortlagningu Höfn 2017 og sýnd áhrif af stefnu svæðisskipulagsins skv. þeim viðmiðum og kortlagningu, sjá kafla 2.2.4</p> <p>Bætt er í umfjöllun í umhverfismati um áhrif af stefnu um bætta stofnvegi í umfjöllun í umhverfisskýrslu um áhrif á víðerni, undir umhverfisþættinum Auðlindir/Landslag. Bæði er bætt við umfjöllun um mótvægisáðgerðir til að draga úr t.a.m. sjónrænum áhrifum, sem hafa áhrif á landslag og óbyggðaupplifun, og bætt við tillögu um vöktun þegar betri upplýsingar verða til staðar um áhrif af stefnu um bætta stofnvegi á víðerni í samræmi við hönnunarviðmið fyrir hálendisvegi.</p> <p>Breytingar á texta í kafla 5.1. Mat á áhrifum stefnunnar, um áhrif á víðerni, eru auðkennd með rauðu og brottfallinn texti yfirstrikaður.</p> <p>„Er gert ráð fyrir meiri mannvirkjum innan víðerna en sem nemur þeirri takmörkuðu mannvirkjagerð sem sett er stefna í landsskipulagsstefnu, s.s. gönguskálum, vegslóðum, göngu- og reiðleiðum?</p> <p>Víða í svæðisskipulaginu kemur fram að stefna þess er að mannvirkjagerð og umferð fólks um hálendið skerði víðerni og náttúrugæði sem minnst. Stefna svæðisskipulagsins gerir ráð fyrir að stofnvegir um hálendi verði „með klæðningu, lítt uppbyggðir og ár og lækir brúaðir“. <i>að stofnvegir um hálendið verði „byggðir upp úr landinu og verða að jafnaði með klæðningu, ár og lækir brúaðir“</i> Vegkaflar á þessum stofnvegum munu skerða víðerni skv. viðmiðum þeirrar kortlagningar víðerna sem sem lögð er til grundvallar í svæðisskipulaginu. Það eykur áhrifin að hluti þeirra víðerna sem skerðast eru innan friðlýstra svæða; Friðlands að Fjallabaki og Friðlands í Þjórsárverum. Markmið þeirra friðlýsinga er að tryggja m.a. verdun víðerna. Mat á skerðingu á víðernum miðar við tilgátukortlagningu Rannsóknarmiðstöðvar Háskóla Íslands á Höfn frá 2022. <i>Skerðingin yrði minni ef miðað er við kortlagningu víðerna sem viðmið í landsskipulagsstefnu byggja á (frá Höfn 2017)</i>. Ef valið væri að miða mat á skerðingu við kortlagningu Steve Carter o.fl. þá yrði skerðingin mun minni, og hennar gætti nánast bara vegna slitlags nyrst á Kjalvegi. Til að vinna á móti áhrifum</p>

		<p>vegna þessara vega er sett stefna um að móta skuli hönnunarviðmið fyrir hálendisvegi sem taki mið af aðstæðum í óbyggðum og lítt snortinni náttúru og að mannvirki og umferð hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun. Með þessu verði komið í veg fyrir verulega neikvæð áhrif á umhverfið. <i>Til að vinna á mótí neikvæðum áhrifum á víðerni sett stefna sem miðar að því að stofnvegirnir verði hóflega uppbyggðir, hönnun stofnvega taki mið af náttúruvernd með tilliti til landslags, víðerna og verndar viðkvæmra svæða eða svæða með hátt verndargildi. Leitast verði við að vegir fylgi línunum í landinu, hryggjum og hæðum til að draga úr sýnileika þeirra, og draga um leið úr áhrifum á víðerni. Móta skal hönnunarviðmið fyrir hálendisvegi sem taki mið af aðstæðum í óbyggðum og lítt snortinni náttúru og að stofnvegir og umferð um þá hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun. Með þessum mótvægisáðgerðum er dregið úr áhrifum af stefnu um hóflega uppbyggða stofnvegi sem verða að jafnaði með klæðningu og dregið úr verulega neikvæðum áhrifum á umhverfið.</i></p> <p><i>Ef kortlagning víðerna í samræmi við náttúruverndarlög, sem átti að liggja fyrir 1. Júní 2023, verður ekki lokið þegar svæðisskipulagið tekur gildi, er lagt til að áhrif af stefnu um stofnvegi á víðerni verði endurmetin þegar hún liggur fyrir ásamt hönnunarviðmiðum fyrir hálendisvegi, í samræmi við stefnu skipulagsins.“</i></p> <p>Í kafla 6 um vöktun og eftirfylgni er eftirfarandi viðbót:</p> <p><i>Ef kortlagning víðerna í samræmi við náttúruverndarlög, sem átti að liggja fyrir 1. Júní 2023, verður ekki lokið þegar svæðisskipulagið tekur gildi, er lagt til að áhrif af stefnu um stofnvegi á víðerni verði endurmetin þegar viðmið og kortlagning víðerna skv. náttúruverndarlögum, og hönnunarviðmið fyrir hálendisvegi liggur fyrir.</i></p>
--	--	--

8	<p>Umhverfismatskýrsla</p> <p>Stefnan vikur nokkuð frá landsskipulagsstefnu og hvítbók um skipulagsmál eins og segir hér af framan en að mati Skipulagsstofnunar varpa framangreind rök svæðisskipulagsnefndar ekki fyllileg ljósi á það hvers vegna svæðisskipulagsnefnd telur þörf á að vika frá henni. Til að undirbyggja betu stefnu svæðisskipulagsins um samgöngur og flokkun ferðaþjónustustaða þarf að mat</p> <hr/> <p>Skipulagsstofnunar að gera grein fyrir því með skýrum hætti í tillögunni og fjalla nánar um áhri stefnunnar í tengslum við samgöngur og ferðamannastaði m.a. með tilliti til áhrifa á viðerni landslag og þolmörk svæða. Því er mikilvægt að gerð verði grein fyrir og lagt mat á áhrif mismunand valkosta sem geta komið til greina á hverju einstöku svæði, svo sem valkosti um mismunand vegtegund og mismunandi umfang ferðaþjónustuuppbyggingar á einstökum svæðum (þ.e. hálendismiðstöð, skálasvæði eða fjallasel). Auk þess þarf að fjalla um hvernig brugðist verði við neikvæðum áhrifum af stefnu svæðisskipulagsins en þrátt fyrir að niðurstaða umhverfismatsins bendi til að mögulegt sé að stefnan muni hafa neikvæð áhrif m.a. á viðerni, landslag og óbyggðaupplifun er takmörkuð umfjöllun um vöktun og mótvægisáðgerðir, sbr. einnig umsögu Náttúrufræðistofnunar sem áður hefur verið vísað til og umsögn Landverndar sem m.a. telur má áhrifa á umhverfisþætti of vægt. Því bendir Skipulagsstofnun á að mikilvægt er að sett sé fram áætlun um vöktun umhverfisþátta, einkum þeirra sem áhrif eru metin neikvæð á og þar sem óviss ríkir um áhrif, og að tilgreindar verði mótvægisáðgerðir og áætlun um hvenær skuli gripið til þeirra leiði vöktun í ljós að áhrif séu önnur eða meiri en ætlað var.</p>	<p>Bætt hefur verið í umfjöllun um samgöngur í tillöguna, sjá tölulið 6, 7, og 8, þar á meðal um mótvægisáðgerðir og vöktun.</p> <p>Bætt hefur verið í umfjöllun um þjónustustaði, sjá tölulið 9, með breytingum á texta í kafla 5.1. Mat á áhrifum stefnunnar, um áhrif á náttúruna/gróður og víðerni, og með viðbót í nýjum kafla 2.5.3. þar sem gerð er grein fyrir forsendum fyrir breytingu á flokkun þjónustustaða í Umhverfisskýrslu.</p> <p>Stefna um aukið umfang uppbyggingar ferðaþjónustu á þjónustustöðum er í öllum tilfellum í samræmi við þá uppbyggingu sem nú þegar er orðin eða er áformuð skv. staðfestu deiliskipulagi. Svæðisskipulagsnefnd telur ekki ástæðu til að setja fram mismunandi valkosti um umfang uppbyggingar ferðaþjónustu á þessum svæðum sem fæli þá í sér að sú skálaaðstaða sem nú þegar er komin á svæðin yrði áfram eða að skálar/aðstaða yrði rifin/fjarlægð. Að sama skapi þykir svæðisskipulagsnefnd það óábyrgt að uppfæra ekki upplýsingar um þjónustustaði/skálasvæði miðað við þá uppbyggingu sem hefur orðið frá því að svæðisskipulag Miðhálandisins 2015 var samþykkt, en sú flokkun sem er í núgildandi Landsskipulagsstefnu miðar að stórum hluta við þá áætlun, sem var unnin fyrir síðustu aldamót.</p>
9	<p>Flokkun ferðaþjónustustaða</p> <p>Samkvæmt svæðisskipulagstillögunni verða jaðarmiðstöðvar einungis neðan hálendismarka og jaðarmiðstöðvar samkvæmt landsskipulagsstefnu, þ.e. Hólaskógur og Hrauneyjar, verða skilgreindar sem hálendismiðstöðvar ásamt Húsadal/Markarfljótsskála. Háumýrar er skilgreind sem hálendismiðstöð í Landsskipulagsstefnu en verður skilgreind sem fjallasel. Fjögur fjallasel verða skálasvæði og sex skálasvæði verða fjallasel samkvæmt tillögunni, í samræmi við umfang og uppbyggingu sem áætlud er á þessum stöðum til framtíðar eða er áætlud í skipulagsáætlunum sveitarfélaganna að því er fram kemur á bls. 31 í greinargerð. Þá er Geldingafell nýtt skálasvæði en þar er myndarleg uppbygging í tengslum við ferðir á Langjökul sbr. bls. 31 í greinargerð.</p>	<p>Bætt er við forsendum fyrir breyttri flokkun þjónustustaða í nýjum kafla 2.5.3. í Umhverfisskýrslu.</p> <p>Svæðisskipulagsnefnd vill ganga á undan landsskipulagsstefnu með stefnumörkun um uppbyggingu þjónustustaða eins og fram kemur í tillögunni. Komið er til móts við ósk um nánari umfjöllun um forsendur fyrir breyttri flokkun í kafla 2.5.3. í umhverfisskýrslu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Hólaskógur og Hrauneyjar eru færðar NIÐUR um flokk úr jaðarmiðstöð í hálendismiðstöð. ○ Háumýrar eru færðar NIÐUR um flokk úr hálendismiðstöð í fjallasel. ○ Sex skálasvæði færast NIÐUR og verða fjallasel; Galti, Markarfljótsskáli, Hagavatn, Hágöngur, Hvanngil og Skálpanes. ○ Húsadalur/Markarfljót færast UPP úr flokki skálasvæða í hálendismiðstöð. ○ Fjögur fjallasel færast UPP og verða skálasvæði, í samræmi við þá uppbyggingu sem þar er í dag og/eða samþykkt deiliskipulag; Blágil, Áfangagil, Emstrur/Botnar, Svartárbotnar/Gíslaskáli. ○ Eitt nýtt skálasvæði – Geldingafell (1 km frá Kjalvegi, mannvirki eru til staðar).

<p>Á bls. 57 í umhverfismatskýrslu kemur fram að þjónustustaðir séu færðir á milli flokka til að endurspegla þróun á hverjum stað þar sem sumir staðir hafa stækkað og orðið mikilvægari á meðan aðrir hafa minnkað. Áhrif af breytttri flokkun eru á heildina lítið ekki talin líkleg til að hafa áhrif á náttúru vegna aukinnar umferðar eða skerðingar á viðernum sem neinu nemur. Helst gæti áhrifa gætt í Hrauneyjum og Hólaskógi en þau svæði eru utan verndarsvæða og í Húsadal vegna betra aðgengis með tilkomu fyrirhugaðrar göngubrúar yfir Markarfljót.</p> <p>Minnt er á að stefna um flokkun þjónustusvæða í svæðisskipulagstillögunni varpar ljósi á stefnu svæðisskipulagsnefndar til framtíðar varðandi uppbyggingu þjónustu á hverju svæði sem verður nánar útfærð á neðri skipulagsstigum í hverju sveitarfélagi. Mikilvægt er að mótun samræmdrar stefnu sem þessarar á jafn fjölsóttu svæði sem um ræðir byggji á viðeigandi greiningum m.a. á núverandi álagi á vinsælustu stöðunum og þolmörkum svæðanna. Gert er ráð fyrir að slík greining verði framkvæmd af hálfu stjórnvalda samkvæmt gildandi Landsskipulagsstefnu (sbr. einnig aðgerð nr. 11 í aðgerðaáætlun hvítbókar um LSK) þar sem greind verði þolmörk helstu áningarstaða og á grunni þeirrar niðurstöðu verði metin þörfin fyrir breyttar áherslur í mannvirkjagerð á miðhálandinu í heild. Því gæti niðurstaða slíkrar greiningar kallað á endurskoðun landsskipulagsstefnu og þar með haft áhrif á stefnu svæðisskipulagsins. Vilji svæðisskipulagsnefnd hins vegar ganga á undan landsskipulagsstefnu með stefnumörkun um uppbyggingu ferðaþjónustustaða, þarf að undirbyggja stefnuna með nánari umfjöllun um forsendur fyrir breyttri flokkun og leggja nánara mat á möguleg áhrif en gert er í fyrirbyggjandi umhverfisskýrslu, bæði m.t.t. þolmarka einstakra svæða og annarra áhrifa á náttúrufar og landslag, og leggja fram mótvægisáðgerðir og vöktunaráætlun, sbr. staflid d. í 14 gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Bent er á umsögn Náttúrufræðistofnunar í þessu samhengi þar sem stofnunin telur að aukin umferð fólks sé líkleg til að hafa í för með sér meira rask og álag á svæðum og þá einkum ef um er að ræða að umferð nái yfir langan tíma líkt og stefna svæðisskipulagsins miðar að, þ.e. að vegir verði opnir lengur yfir árið og því geti einstök svæði verið aðgengileg lengur en nú er.</p>	<p>Það er mat svæðisskipulagsnefndar, að það séu góð og gild rök fyrir því að fjögur fjallasel eru færð upp um flokk í skálasvæði og gerð er tillaga um eitt nýtt skálasvæði, í ljósi þess að uppbygging þar í dag er í samræmi við flokkinn skálasvæði. Vísað er til umfjöllunar í kafla 2.5.3. í umhverfisskýrslu.</p> <p>Háumýrar eru færðar niður um flokk úr hálandismiðstöð í fjallasel og er þar með stefnt að verulega minni uppbyggingu en skv. landsskipulagsstefnu. Háumýrar eru ekki undir álagi í dag, þar er engin uppbygging og fjallasel þar getur verið mikilvægur áningarstaður t.d. fyrir gönguleið um varðaða leið yfir Sprengisand eða gönguleið að Þjórsárverum..</p> <p>Tillaga um svæðisskipulag Suðurhálandis setur fram þá stefnu að unnið verði að því að gera stofnvegi um Suðurhálandið greiðfæra minnst 5-6 mánuði á ári þannig að auðvelt sé að ferðast um þá. Enn fremur er kveðið á um að opnunartími „vega taki mið af ástandi bæði vegarins og svæða sem hann opnar fyrir umferð inn á, þannig að landið verði ekki fyrir tjóni af umferð og umgengni t.a.m. snemmsumars áður en frost fer úr jörðu.“ Núgildandi landsskipulagsstefna miðar við að stofnvegir um miðhálandið séu „opnir a.m.k. 4-6 mánuði á ári, eftir atvikum með þungatakmörkunum á vorin þegar jarðvegur er að þiðna“. Í ljósi þessa er það mat svæðisskipulagsnefndar að ekki sé ástæða til að leggja til mótvægisáðgerðir eða vöktunaráætlun vegna þessa.</p>
--	---